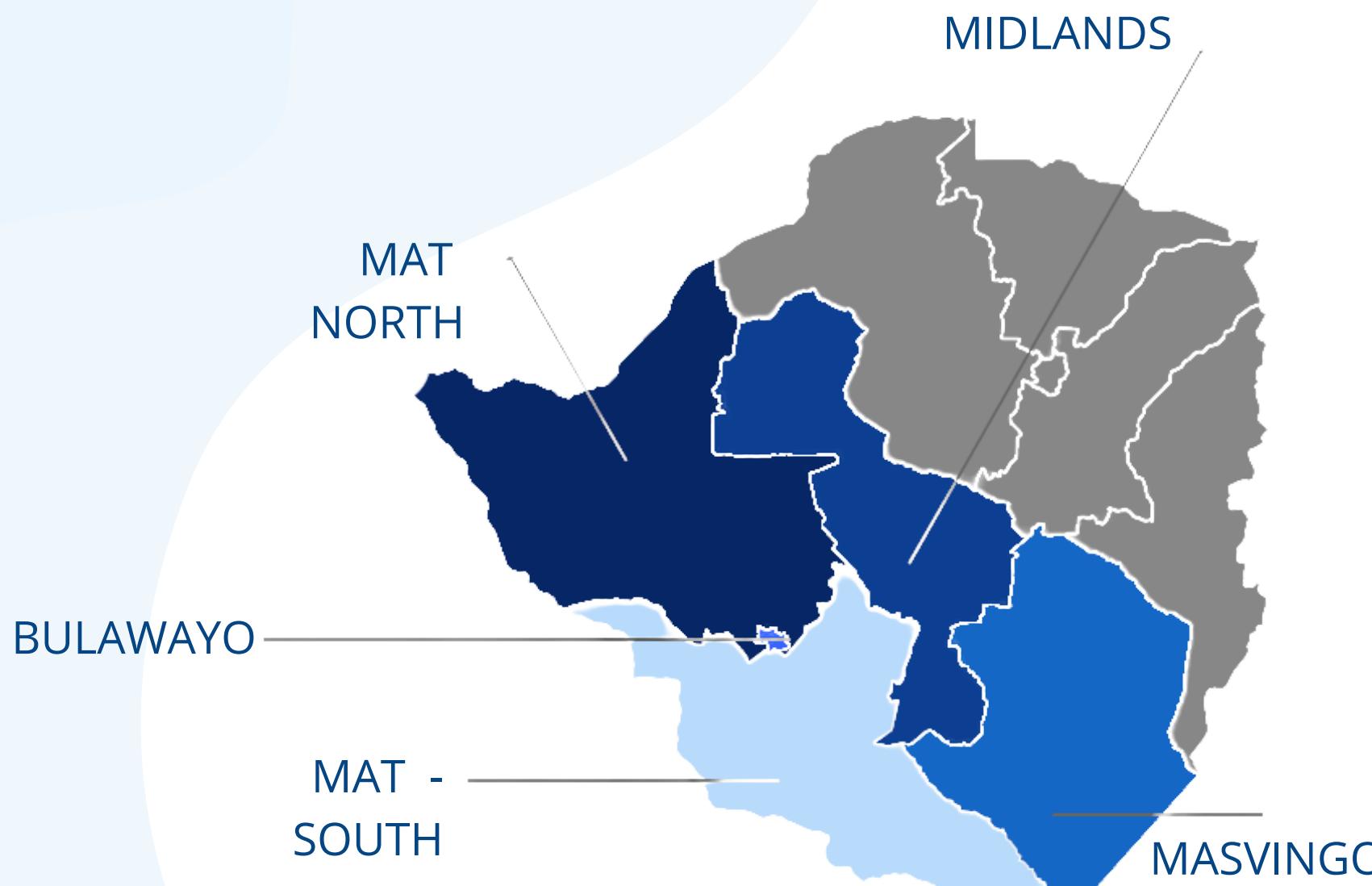

ZWINE ZWA BVA KHA TSHITSHAVHA#6

Zimbabwe FULWANA2022, NYENGEDZEDZO | Issue 6

Rooted in Trust 2.0 (RiT 2.0) ndi phurogiramu ine ya nea mafhuno a dzhango lothe I tshi khou thusiwa nga masheleni nga vha USAID Bureau for Humanitarian Assistance (USAID-BHA) vha tshi thusana na vha muhasho, zwiimiswa zwa mivhundu, vha zwa mutakalo na u imelela vhathu na u khakhulula vhathu kha mavharivhari asi one malugana na dwadze ja COVID-19. Kha ja Zimbabwe, phurodzhekiti iyi yo sedzela bulege dzi re na vhabvannda vhanzi kha Dzhango ja Tshipembe ha Zimbabwe, nga maanda ho sedzwa dzinguni ja:

Mushumo wa linwalwa ili

Mavharivhari kha linwalwa ili o kuvhanganiwa nga vha sedzulusi vhalternews' kha ja Zimbabwe u bva nga dzi 12 dza Fulwi , 2022, u swika nga dzi 11 dza Fulwana, 2022. Nga u angaredza, internews yo wana mavharivhari a 266 u bva kha poso dzo fhambanaho na zwine zwa bva vhathuni kha Feyibuku, thwitha, Watsapu na u tetshelesa vhathu kha zwigwada tshitshavhani.

mbabedzo ya u ha mwedzi nga mwedzi

■ 24 Shundunthule - 25 Fulwi ■ 24 Fulwi - 25 Fulwana

Zimbabwe yo rekhouda u sa haeliwa nga phesenthe dza fumi u bva kha 277,130 u swika kha 249,310 kha mishonga ya u haela yo fhiwaho vhathu kha mafhelo a nwedzi wa Fulwana 25, 2022. U fhungudzea hothe uhu hu nga vha ho vhangelwa ngauri vhathu vha vho humbula uri COVID-19 yo no fhela. Vhathu vha 82838 vho haeliwa doso ya u thoma u bva mafheloni a nwedzi wa Fulwana 25, 2022, u bva kha 76,524 yo rekhoudiwaho nga mafhelo a nwedzi wa Fulwi 25, 2022.

U haeliwa ha doso ya vhuvhili ho tsa nga phesenthe dza fumbili raru u bva kha doso dza 131,083 dze dza thavhiwa vhathu nga nwedzi wa Fulwi u ya kha doso dza 101,203 dze dza thavhiwa vhathu nga nwedzi wa Fulwana. U thavhiwa ha doso ya vhuraru ho tsa u bva kha 69,269 nga nwedzi wa Fulwana, zwi tshi amba uri yo dza nga phesenthe dza rathi. Nga u angaredza, Zimbabwe yo haela vhathu vha 4,726,525 nga doso mbili zwi tshi amba uri vha na phesenthe dza fuina sumbe zwi sa swikelei zwe zwa vha zwo tiiwa nga muvhuso zwa milioni dza fumi nga mafhelo a nwaha wa 2022.

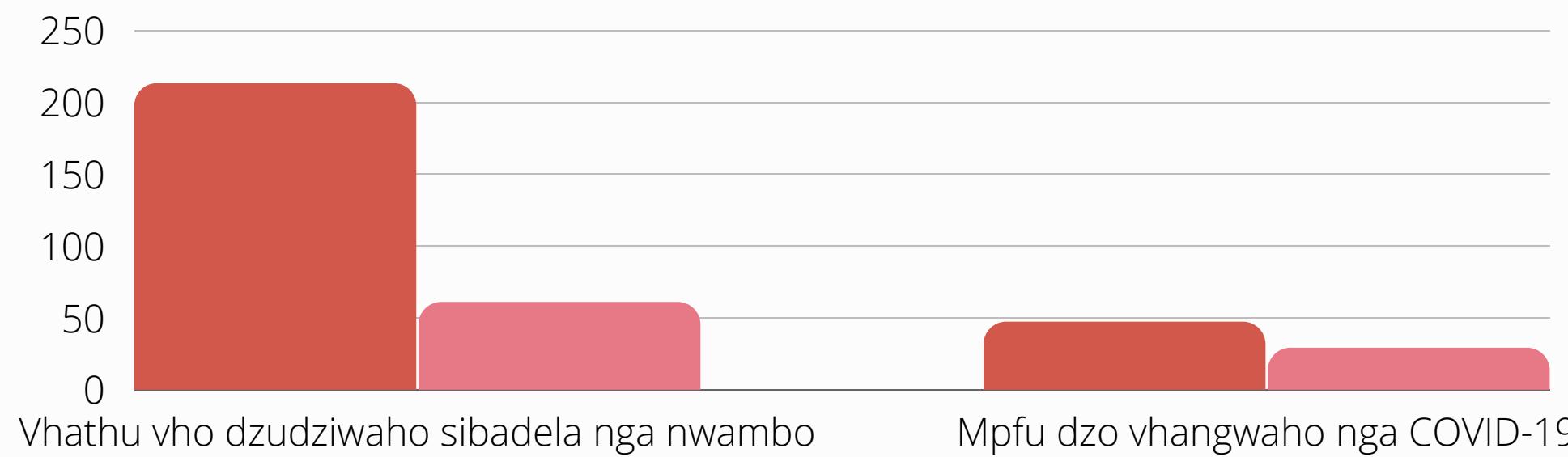

Mbalo dzothe dzi re kha linwalwa ili ndi dza u bva nga nwedzi wa Fulwi 12, 2022, u swika Fulwana 11, 2022.

Mushumo wa Linwalwa ili

U shelelana huswa ha tshitshili tsha COVID-19 nga nwedzi nga nwedzi

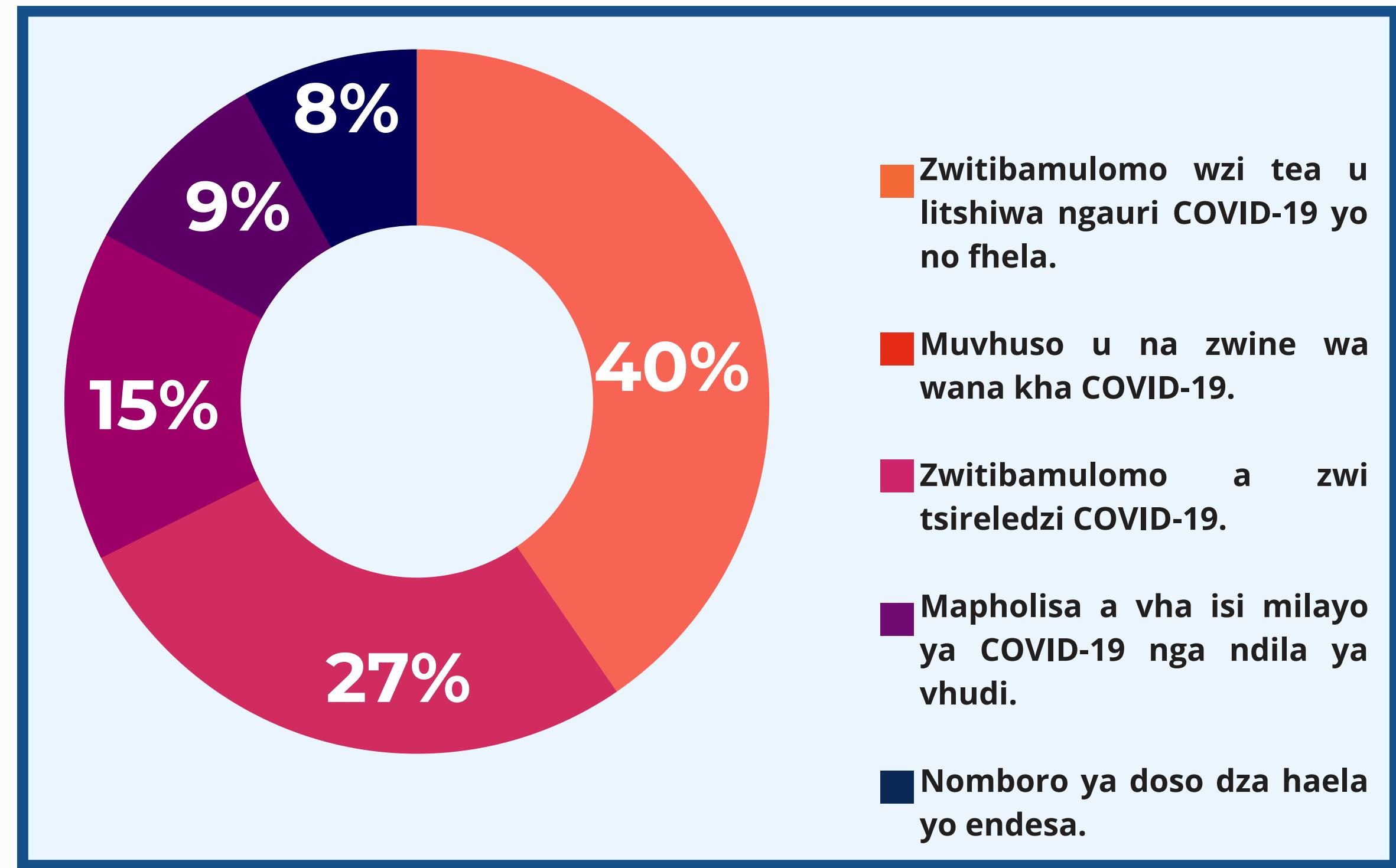
Thodisiso nga RiT 2.0: Mbalo ya mawanwa u bva kha MoHCC

Tshivhalo tshi swa tsha u dzudziwa vhuongeloni nga dwadze ja COVID-19 tho tsa u bva kha 213 nga mafhelo a nwedzi wa Fulwi 25, 2022, u swika kha furathi nthihi nga mafhelo a nwedzi wa Fulwana 25, 2022. Mpfu dze dza vhangelwa nga dwadze ja COVID-19 dzo tsa u bva fuiña sumbe nga Fulwi u ya kha fuiña tahe nga nwedzi wa Fulwana.

U bva nga Fulwana 25, 2022, Zimbabwe yo vha na vhathu vho fariwaho uri vha na tshitshili tsha COVID-19 vha 507 hu uri vha fumi na raru vho do valeliwa vhuongeloni. Kha havha vho valeliwaho vha fumi na raru, vha tahe vho vha vho haeliwa vha na vha songo haeliwa. Dzingu ja vhukovhela ha Mashonaland ji na vhathu vhanzhi vho fariwaho nga dwadze ja COVID-19 hu re na vhathu vha 114 ha tevhela dzingu ja kati ya Mashonaland I re na futuhe rathi na Harare I re na malwadze a furathi rathi.

Nga u angaredza, shango ji khou tangana na vhukondi kha muhasho wa zwa mutakalo nge vhashumi vha ita tshitereke vha tshi tod a u engedzedziwa miholo. U bva nga nwedzi wa Fulwana 25, 2022, Zimbabwe a I ngo vha na mulwadze ha zwiþho ho ðivhadziwaho, fhedzi, muvhuso wo ðivhadzisa uri þodisiso, u sedzulusa dici laborithori zwo lugiselwa uri ha wanala tshitshili hetshi tshi dzhieliwe vhukando nga u þavhanya. Vha muhasho wa zwa mutakalo vha khou þavhela vhathu tshitshili tsha Bilhazia na mahwemisi a mala kha vhupo vhu no swika fuiña ho sedzeseswa vhana vha re na miñwaha I re vhukati ha nwaha muthihi u swika kha miñwaha ya fuiña thanu.

Mawanwa a mavharivhari a tshifhinga tsho tiwaho

Thodisiso nga RiT 2.0: Mawanwa u bva kha vha Humanitarian Information Dashboard

Vha Internews Zimbabwe vho kuvhangana mavharivhari a 266 vhukati ha nwedzi wa Fulwi 24 na nwedzi wa Fulwana 25, 2022, hu na mavharivhari a swikaho phesenthe dza fumbili thanu u bva kha Feyisibuku, phesenthe dza fuiña sumbe u bva kha Thwitha na phesenthe dza fumbili malo u bva kha tshitshavha hu tshi shumiswa khuvhanganyo ya Kobo.

Thero dza mavharivhari dze dza vha dzo ðalesa dzo vha dzi tshi katela uri; "Zwitibamulomo zwi tea u sa tsha shumiswa ngauri COVID-19 yo no fhela (40%)", "Muvhuso u na zwine wa khou wana nga hei COVID-19 (27%)", "Zwitibamulomo a zwi shumi kha u tsireledza COVID-19 (15%)", "Vha zwa vhutsireledzi vha khou isa mulayo wa u thivhela COVID-19 nga ndila I re na tshandanguvhoni (9%) nauri nomboro dza doso yo andesa (8%).

Vha Internews kha ja Zimbabwe na vhañwe vhane vha shuma navho vho kuvhangana mavharivhari a no elana na zwa vhulwadze vhu ðisiwaho ha zwiþho uri vhu khou þutshelana na dwadze ja COVID-19 nga tshifhinga tsha u pota.

Themendelo

**Livharivhari la u thoma: "Vhothe vho
gidimelaho u ḥavhiwa khavhe
Mudzimu a tshi vha tsireledza kha
mushonga hoyu wa u vhulaya, vha nga
nwa Zeolite na mahale uri vha ḥanzwe
mushonga hoyu, kana uri vha ḥavhiwe
dzhekiseni ya vhuraru nga murahu ha
miwedzi ya rathi tshifhinga tshothe,
ngauri wa litsha u ḥavhiwa dzhekiseni
ya u fhedzisela u khou fa."(Feyisibuku,
Tshishona, Fulwana 3, 2022).**

**Thero ya Livharivhari:
Mushonga wa u haela
COVID-19**

U sedzulusa vhungoho

Mishonga ya u haela COVID-19 a I vhulai fhedzi, vha muhasho wa zwa mutakalo vho vhona uri, I khou thusa u khwaṭhiswa maswole a muvhili ngauralo hu si na mishonga ya u haela, vhathu vha nga lwalala na u wana vhuholefhalu zwi tshi vhangwa nga malwadze a ngaho Dali, Thoho , U dzhenwa nga phefho, Tetanus, Polio zwine zwa vha na mishonga yazwo ya u haela.

A zwi iti u bvisa mishonga ya u haela COVID-19 u bva kha mivhili ya vhathu hu tshi shumiswa mahale a re na Zeolite ngauri zwithu izwi zwi khou tou nwiwa nga mulomo ngauralo a zwi dzheni malofhani zwa ḥedzana na mishonga ya u haela COVID-19.

U ya nga vhaḍivhi vha zwa mutakalo, dzhekiseni ya vhuraru khou khwaṭhiswa maswole a muvhili uri u kone u bveledza vhuṇwe vhutsireledzi uri muvhili u kone u lwisana na vhulwadze ha COVID-19 muvhilini, nahone iñwe dzhekiseni I khou ḫo ḥavhiwa nga murahu ha miwaha ya fumi.

- Vhashumi vha tshitshavha vha khou lavhelelwa** uri vha khakhulule mafhungo a si re one malugana na mishonga ya u haela, vha konou vhudza vhathu ngoho nga vhulwadze ha COVID-19 vha tshi shumisa nyambo dza vharema dzi ngaho Tshindebele, Tshikalanga, Tshivenda, Tshinambya, Tshitonga na Tshisuthu, vha tshi shumisa radiyo dza tshitshavha na miṭangano ya tshitshavha (Masheleni o vheiwaho nga vhadzulapo na madzangano a u kolodisa, hu no phakhela vhathu zwiṭiwa, phurogiramu dza u mona dzi tshi shuma na vhathu na miṭangano ya mahoro a polotiki).
- Vhashumi vha zwa mutakalo vha no shuma** na vhabumakadzi, vhaswa na vhabvannda vha nga vha kwama nga u tou ita matambwa, nyimbo na mitshino vha tshi sumbedzisa uri mishonga ya u haela I shuma hani na ndeme yayo kha u tsireledza vhulwadze ha COVID-19, hu ndila ya u gudisa vhathu kha miṭangano ya tshitshavha.

**MADZANGANO A RE NA MAFHUNGO NGA VHUDALO
NGA DWADZE LA COVID-19 TSHITSHAVHANI**

DZANGANO	MUTHU WA U KWAMA	NOMBORO
OPHID	Norman Dube	0776007811
DOT YOUTH ZIMBABWE	Nesisa Mpofu	0712221431
CITE	Zenzele Ndebele	0773103262
BULAWAYO CITY HEALTH	Mrs Siziba	0772402425

**Thero ya
liviharivhari:
Dziñwe ḥoho dza
zwa mutakalo**

**Thero-ṭhukhu:
Zwiñwe**

**Ndi na pfulufhelo lauri
(Vha Vhukovhela vha
nga si disi vhulwadze
ha zwitoho murahu
Zimbabwe. Zimbabwe
yo sokou dowelelea,
tshifhinga tsho fhiraho
ho vha hu khovidi
zwino ri vho nyanga u
diseliwa vhulwadze ha
wxitoho hu songo
vhuya ha thoma kha la
Zimbabwe.**

U sedzulusa vhungoho

- Vha Muhasho wa zwa Mutakalo vho vhiga uri Zimbabwe I kha ḫi ḫo vha na vhulwadze ha Vha Muhasho wa zwa Mutakalo vho vhiga uri Zimbabwe I kha ḫi ḫo vha na vhulwadze ha zwiñho fhedzi vha vhudza vhatu uri vha hane vho ḫigeda nga murahu ha u wanulusa vhulwadze uvhu kha mashango a fumi na ṭahe ane hu na zwilwadze zwo ḫowelaho u fara vhatu vha luñwe lushaka kana vha iñwe bulege kha mashango a eneyo nga ngomu na nn̄da ha Afurika.
- Shango ḥo ita tsedzuluso , ndingo dza ḥaborethori na u langula malwadze maswa hu tshi lugiselwa uri ha sokou bvelela vhulwadze uvhu, nahone vhatu vho ḫivhadziwa nga vha zwa Mutakalo wa Tshitshavha na vhudifari kha matshilisano uri vha difare nga ndila ye vha vha tshi ḫifarisa ngayo nga tshifhinga tsha COVID-19 u fana na u ṭamba zwanda na u ima kule na kule, nge ha vhonala hu ndila ya khwine ya u tsireledza u sheelana mulwadze ha zwiñho.

Themendelo kha vhashumela vhatu na tshitshavha

- Vhashumi vha zwa mutakalo vha no shuma na vhatu vha nga shuma na zwibadela zwa henefho bulegeni u ita miñangano na madzangano a no nea zwiñwa hu no fheliwa hone zwiñwa, o sedzelwa vhabumakadzi na vhaswa uri vha kone u ḫivhadziwa nga vhulwadze ha zwiñho, uri ho bva ngafhi, u sheelana na u tshi alafha hu tshi ṭuñwedzeswa u ḫitsireledza hune ha nga u saima kana u dzula tsini na tsini, u ṭamba zwanda na u haela.
- Vhashumelavhupo vha zwa mutakalo vhane vha shuma na vhatu vha nga shuma na radiyo ya tshitshavha vha ramba vhađivhi vha zwa mutakalo uri vha ambe nga COVID-19 na vhulwadze ha zwiñho, hu tshi khou sedzelwa nyimele ine ya nga ita uri vhatu vha wane vhulwadze hovhu nga nyambo dza vharema dici ngaho Tshishona, Tshindebele, Tshinambya, Tshitonga, Tshivenda na Thisuthu.

- Vhulwadze ha zwiñho ho thoma u yhonala kha vhatu nga ḫwaha wa 1970 kha shango ḥa Democratic Republic of Congo (DRC) kha ḫwana wa mutukana we a vha e na miñwedzi ya ṭahe he ha wanala vhulwadze ha Smallpox. U bva zwezwo, ho potiwa u sheelana huhulu mahayani, na fhethu hu no na mvula henegeni kha ḥa DRC fhedzi vhu tshi dzulela u hwalelwa na kha mañwe mashango
- U ya nga vha WHO, vhulwadze ha zwiñho uhu ndi vhulwadze vhu no fhriselwa nga tshitshili (afha hu vha hu tshitshili tshi no sheelana u bva kha zwipuka u ya kha vhatu u fana na zwipuka zwa lushaka lwa zwimbevha na mivhuđa na zwiñwe zwi no nga zwiñho) zwi vha zwi na mbonalo dza dwadze ḥi no nga ḥine ḥa wanala kha vhatu vha re na Smallpox, naho vhu satou vha khombo zwingafhani. Mbonalo dza dwadze ḥi dici katela u dzhenwa nga phefho, u remiwa nga ḥoho, u pfa muñana, zwilonda zwiñkuđuku, u vhaísala mbabvu na zwiñwe

Vha nga kwama

Vhashumela vhathu vhane vha ṭoda mafhungo a ngoho nga mafhungo maswa nga ha vhulwadze ha COVID-19 uri vha vhudze tshitshavha vha nga kwama: -

Vha Muhasho wa zwa Mutakalo na mbavhalelo ya vhana Rumelani HI kha Wastapu iyi: +263 714 734 593

Luṭingo lu no dzula lwo funga: Rwelani 2019 kana 393
Mafhungo malugana na vhulwadze ha zwiṭoho vha nga a wana kha muhasho wa Bulawayo City Council Health Promotions:
Nomboro: 0772402425

Vha nga kwama
Senziwani Ndlovu | Menedzhere wa Phurodzhekiti: Rooted in Trust
Zimbabwe
sndlovu@internews.eu | Luṭingo: +263 713 423 723
Diresi | 45 Moffat Avenue | Hillside, Bulawayo, Zimbabwe